

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

Гресь Юлія Олегівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ596

Загородній Ігор Вікторович

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....599

Колодіна Анна Сергіївна

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ ДОКАЗІВ.....602

Чернов Олександр Віталійович

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ605

Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ608

Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

Федорчук Олександр Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

Хижняк Євген Сергійович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ616

Стаурська Олександра Миколаївна

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

Винокуров Юрій Олегович

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

Гриневич Вікторія Юріївна

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

Пишиненко Ірина Юріївна

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ631

Волос Владислав Олександрович

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ634

Пишненко Ірина Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення
якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та
поліграфології*

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки у системі перевірки версій щодо інсценування насильницьких злочинів становить один із ключових напрямів розвитку сучасної криміналістичної науки, що зумовлено ускладненням механізмів злочинної діяльності, зростанням рівня її латентності та активною протидією розслідуванню з боку осіб, причетних до вчинення кримінальних правопорушень. Особливої актуальності ця проблематика набуває в контексті насильницьких злочинів, насамперед умисних вбивств, коли суб'єкт злочину вдається до інсценування з метою викривлення фактичної картини події та уникнення кримінальної відповідальності. У таких умовах традиційні методи пізнання обставин події нерідко виявляються недостатньо ефективними, що обумовлює необхідність застосування системних аналітичних підходів, серед яких важливе місце посідає криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки.

Посткримінальна поведінка як об'єкт криміналістичного дослідження являє собою сукупність дій і бездіяльності особи після вчинення злочину, спрямованих на досягнення певних цілей, передусім приховування слідів кримінального правопорушення, уникнення викриття та створення сприятливих умов для формування альтернативної, хибної версії події. У науковій літературі підкреслюється, що така поведінка має системний характер і підлягає класифікації за різними критеріями, зокрема за функціональним призначенням, способом реалізації та ступенем усвідомленості [1]. При цьому посткримінальна поведінка не є випадковою сукупністю дій, а характеризується внутрішньою логікою, обумовленою як об'єктивними умовами, так і суб'єктивними характеристиками особи злочинця.

Важливим є також розмежування меж посткримінальної поведінки, оскільки вона охоплює не лише активні дії щодо приховування злочину, але й інші форми поведінки, що опосередковано впливають на процес розслідування, включаючи комунікативну взаємодію із правоохоронними органами, створення алібі, маніпуляцію інформаційними потоками, а також використання технічних і цифрових засобів для спотворення доказової бази [2]. У цьому контексті посткримінальна поведінка виступає важливим джерелом криміналістично значущої інформації, що може бути використана для побудови та перевірки слідчих версій.

Криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки доцільно розуміти як комплексний пізнавальний процес, спрямований на відтворення ймовірних варіантів дій особи після вчинення злочину з урахуванням типових закономірностей злочинної діяльності. Воно полягає у формуванні абстрактних або формалізованих моделей, які відображають структуру, послідовність і причинно-наслідкові зв'язки між окремими елементами поведінки. При цьому криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки забезпечує не лише реконструкцію події кримінального правопорушення, а й можливість прогнозування подальших дій суб'єкта злочину, що має істотне значення для своєчасного виявлення, фіксації та оцінки доказової інформації [3].

У системі перевірки версій криміналістичне моделювання виконує функцію інтелектуального інструменту, який забезпечує логічне узгодження фактичних даних із гіпотетичними сценаріями розвитку події. Зокрема, у випадках інсценування насильницьких злочинів моделювання дозволяє сформувати уявлення про те, яким чином мав би діяти злочинець у реальних умовах, та порівняти ці уявлення з фактично встановленими обставинами. Виявлення невідповідностей між моделлю та реальністю свідчить про можливе інсценування та потребує подальшої перевірки.

Інсценування злочину як різновид посткримінальної поведінки полягає у свідомому формуванні штучної обстановки, яка відтворює інший, вигідний для суб'єкта характер події. Воно охоплює сукупність дій, спрямованих на підготовку, реалізацію та подальше приховування злочину, а також на створення викривленого інформаційного середовища, що ускладнює встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Інсценування передбачає не лише трансформацію матеріальної обстановки місця події, але й цілеспрямоване втручання у слідову картину, зокрема шляхом створення штучних слідів, знищення або модифікації наявних доказів [4].

Характерною рисою інсценування насильницьких злочинів є те, що особа, прагнучи відтворити альтернативний сценарій події, часто припускається помилок, зумовлених неповним урахуванням об'єктивних закономірностей перебігу подій. Такі недоліки проявляються у невідповідності між характером тілесних ушкоджень і обставинами, якими пояснюється настання смерті, у розбіжностях у слідовій картині механізму події, у нелогічності розташування предметів, а також у часових диспропорціях. Застосування криміналістичного моделювання дає змогу впорядкувати зазначені суперечності, виявити їх причинно-наслідкові зв'язки та використати отримані результати для аргументованого висунення й перевірки версії про інсценування.

Вагоме значення у процесі моделювання посткримінальної поведінки має дослідження типових способів приховування злочинів. До таких способів відносяться переміщення тіла загиблого, зміна його просторового положення, усунення або маскування слідів крові, інсценування самогубства, застосування сторонніх предметів для формування хибної слідової картини, а також втручання у

цифрову інформацію, зокрема її видалення чи фальсифікація. Кожен із зазначених способів характеризується специфічними криміналістичними ознаками, які можуть бути інтегровані до відповідної моделі та використані у процесі формування і перевірки слідчих версій.

Разом із тим криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки не може розглядатися як автономний інструмент пізнання і потребує поєднання з іншими методами дослідження. Його ефективність забезпечується інтеграцією з результатами судово-медичних, трасологічних, біологічних, психологічних та цифрових експертиз, що формує комплексний підхід до встановлення обставин кримінального правопорушення. Застосування такого міждисциплінарного підходу сприяє підвищенню точності побудованих моделей, мінімізації ймовірності помилкових висновків та забезпеченню належного рівня об'єктивності отриманих результатів.

Окремого значення набуває питання верифікації моделей. Будь-яка криміналістична модель є гіпотетичною конструкцією, яка потребує перевірки шляхом зіставлення з емпіричними даними. У цьому контексті важливим є принцип альтернативності версій, який передбачає одночасне формування кількох можливих сценаріїв події та їх послідовну перевірку. Такий підхід дозволяє уникнути односторонності мислення та підвищує якість прийняття процесуальних рішень.

Психологічний аспект посткримінальної поведінки також має важливе значення для її моделювання. Дії злочинця після вчинення злочину часто супроводжуються емоційною напругою, страхом викриття, що впливає на здатність до раціонального планування та може призводити до помилок. Аналіз цих помилок дозволяє не лише встановити факт інсценування, але й отримати інформацію про особистісні характеристики суб'єкта, його рівень підготовки, досвід та психологічний стан.

В умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій криміналістичне моделювання зазнає суттєвої трансформації, набуваючи нових, більш досконалих форм реалізації. Зокрема, йдеться про використання цифрових реконструкцій подій, спеціалізованих програмних засобів аналізу даних, а також інструментів візуалізації можливих сценаріїв розвитку кримінально значущих ситуацій. Застосування таких технологій забезпечує підвищення наочності та інформативності моделей, розширює можливості їх використання у процесі доказування, у тому числі в межах судового розгляду, а також сприяє більш повному, обґрунтованому та переконливому встановленню фактичних обставин кримінального правопорушення.

Отже, криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки у системі перевірки версій щодо інсценування насильницьких злочинів є складним, багаторівневим процесом, що поєднує теоретичні знання та практичні навички, забезпечує реконструкцію механізму злочину, виявлення суперечностей у доказовій інформації та формування обґрунтованих висновків. Його застосування сприяє підвищенню ефективності розслідування, забезпеченню об'єктивності кримінального провадження та розвитку криміналістичної науки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Колева Т. В. Поняття, значення і класифікація посткримінальної поведінки: криміналістичний аспект. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. С. 83-90.
2. Барабаш О. Поняття, межі та види посткримінальної поведінки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 855. С. 13-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_855_4
3. Пишненко І. Криміналістичне моделювання посткримінальної поведінки як інструмент розкриття злочинів насильницької спрямованості. *Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика* : зб. матеріалів міжнар. науково-практ. конф. (м. Одеса, 27 листоп. 2025 р). Одеса : НУ «ОЮА», 2025. С. 340-343. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.31197>
4. Торган Л. М. Інсценування злочинів: способи підготовки, скоєння та приховування. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. № 19. С. 31-34.

Ключові слова: криміналістичне моделювання, посткримінальна поведінка, інсценування, насильницькі злочини, слідчі версії, слідова картина, приховування злочину, криміналістичний аналіз, доказова інформація, реконструкція події.

Key words: forensic modelling, post-crime behaviour, staging, violent crimes, investigative theories, crime scene evidence, concealment of a crime, forensic analysis, evidential.

Волос Владислав Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Сучасний етап розвитку суспільства характерний стрімким розвитком цифровізації та діджиталізації, що знаходить відображення у нових злочинних технологіях, способах вчинення злочинів та механізмі їх розслідування. Організовані групи дедалі активніше змінюють підготовку, координацію, ресурсне забезпечення та приховування злочинної діяльності у цифровому середовищі. Унаслідок цього значна частина криміналістично значущої інформації існує у формі електронних даних і цифрових слідів, які є розподіленими між різними пристроями, мережевими сервісами, хмарними платформами та платіжними системами, швидко змінюються під впливом автоматичних процесів і цілеспрямованої протидії з боку учасників груп.

В той же час, практична діяльність з розслідування злочинів досить часто зіштовхується з дефіцитом уніфікованих тактичних і методичних підходів до